

[Praksis]

www.Thorleifsen.Wagnleitner

TEKST OG ILLUSTRASJONER: DORTE S. NIELSEN

Dorte S. Nielsen har gått ut fra Den Grafiske Højskole og The School of Communication Arts i London, hvor hun gjennom det meste av 90-årene arbeidet som art director ved flere av de største reklamebyråene. Hennes arbeid er gjennom årene blitt anerkjent av Cannes International Advertising Festival, D&AD, British Television Awards, Creative Circle London, Kinsale Advertising Awards, London Midsummer Awards, Campaign Poster Awards m.fl. Hun er i dag ansatt på Den Grafiske Højskole, hvor hun underviser, forsker og arbeider som konsulent innenfor fagområdet kreativitet. Dorte Nielsen er forfatter av «Idébogen. Kreative verktyg og metoder til idé- og konseptutvikling», utgitt på forlaget Grafisk Litteratur. www.grafisk-litteratur.dk Se for øvrig www.gan.no/mk

Startskuddet har gått. Du sitter med en oppgave eller et problem som skal løses. Jakten på den gode ideen har begynt.

Noen dager faller det lett. Idéene velter inn, og det er ingen grenser for hva du er i stand til å skape. Du skyter med skarpt, og det handler bare om å sette seg ned og la innfallene flyte ned på papiret.

På den slags dager kan du glemme alt om denne artikkelen. Men går det derimot litt tregt, og det er langt mellom idéene, så er det råd å hente her. Denne artikkelen vil introdusere deg for forskjellige praktiske verktøy, kreative metoder og andre fangstredskaper du kan bruke i jakten din på den gode ideen, med det ene målet å skape nye, uventede og originale løsninger.

Opp takten til jakten

Start med å utfordre hjernen. Sett den i gang med litt god hjernegymnastikk eller oppvarming. Når du starter i den rette stemningen øker du kreativiteten din, og dermed dine sjanser til å skape nye og originale idéer.

Humor, for eksempel ei klipp med en komiker eller et par gode vittigheter og interessante fakta som rører ved den måten du oppfatter verden på, eller en god gåte. De er alle gode igangsettere.

Jakten på den gode ideen

Når du begynner med å smile, tenker du friere. Du tar alt mindre høytidelig og ser verden i et annet lys, der det umulige synes mulig. I denne stemningen er det lettere å finne på idéer og komme med nye, annerledes innfall.

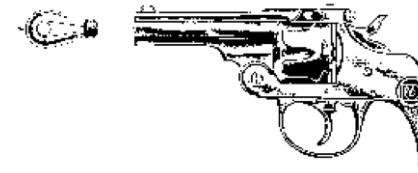
Planlegg jakten din – sirkle inn bytten. Innled jakten på den gode idéen med å definere problemet. Jo klarere det er definert, jo lettere blir det å arbeide. Å definere problemet hjelper deg med å fokusere og gir deg en større innsikt i hvilke løsninger du søker. Samtidig gir du underbevisstheten en sjans til å hjelpe deg på vei. Når du vet hva du leter etter, er det også lettere å finne det. Still krav til oppgavestilleren. Mange har den dårlige vanen å beskrive den løsningen de ønsker snarere enn problemet. Sørg alltid for når du mottar oppgaven, at oppdragsgiveren gir deg et tyldig innblikk i og beskrivelse av problemet, og ikke av løsningen. Hvis de selv kunne lage løsningen, ville de ikke gå deg.

Hvis du senere i prosessen går i stå eller har vanskelig for å finne på idéer, så titt eventuelt på problemformuleringen igjen. Vanskhetene kan skyldes at du har formulert problemet galt. Det samme gjelder dersom de løsningene du tenker ut, er kjedelige eller er sett en million ganger før. En problemformulering skal helst være inspirerende. Husk at du gjennom hele prosessen kan omformulere problemet ditt om og om igjen.

Kartlegg jaktområdet ditt

Ingen jakt uten et godt kart. En god metode å starte med i jakten på den gode idéen er å lage et mindmap. Det kan hjelpe deg med å få flere idéer, nå lengre inn i krokene og få et bedre overblikk over oppgaven din/problemet ditt. Målet er å skape mer originale idéer.

Mindmap'ing er en notatteknikk som bryter med lineær tenkning, og hjelper deg med å tenke på samme måte som hjernen din fungerer. I stedet for å liste opp i rette linjer som trekkes ovenfra og ned, fra venstre mot høyre, bruker du i et mindmap mønstre og assosiasjoner som bygges opp i trelingende formasjoner fra midten av papiret omkring en kjernen. Kjernen er det temaet, emnet eller problemet som det arbeides med. Ut fra kjernen – i alle retninger – nedfelles informasjoner, tanker og idéer i form av ord, bilder, symboler mv. Gjennom å arbeide som hjernen din, blir det

lettere og raskere for deg å generere tanker og idéer, og tenke utenom tilvante rekker og rammer.

Du kan bruke et mindmap under brainstorming til å «tømme» hjernen for å gi plass til nye idéer. Det er alltid godt å nedfelle alle sine innfall når de oppstår.

I et mindmap har du en kilde til nye idéer samt et overblikk over problemet ditt. Du kan gå tilbake til ditt mindmap om og om igjen gjennom hele arbeidsprosessen.

Lag et mindmap

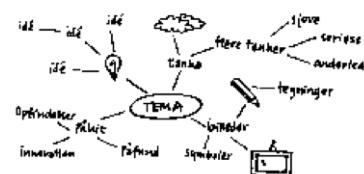
Legg et stort ark papir (for eksempel A3) foran deg. Tegn en oval i midten, der du skriver temaet du arbeider med.

Nedfell alt du kan komme på. Start i midten ved hovedtemaet og la tankene dine bokstavelig taft forgrene seg ut derfra. Alt er tillatt: ord, tegninger, bilder og symboler.

La nye temaer og emmer oppstå. La nye tanker forgrene seg fra dem. La nye idéer skyte frem. Fortsett på denne måten. La tankene løpe fritt.

Det gode med et mindmap er at du kan arbeide i mange retninger på én gang. Hvis du ikke kan finne flere assosiasjoner til hovedtemaet ditt, tar du bare fatt i et nytt ord på kartet og lager assosiasjoner til det. Deretter ennå et nytt ord. På denne måten er det alltid noe å tenke over. Det er effektivt, og du går ikke i stå.

La fantasiens råde, men prøv å ha i bakhodet hva mindmap'et skal brukes til. Lag masse visuelle idéer, nedfell ting som er håndgripelige, for eksempel bildeideer, symboler og metaforer.

Husk å ha det moro.

La mindmap'et ditt hjelpe deg med å lage «kreative hopp», det vil si svinge seg mellom grenene og finne en sammenheng mellom to ting som før ikke hadde noe med hverandre å gjøre.

Fortsett til du når helt ut til kanten av papiret. Spreng rammene. Gå så langt ut at tankene ikke lenger henger direkte sammen med temaet i midten. Det er ofte her du vil finne en tanke som kan «sparke» en idé som er mer original og uventet enn den idéen du kanskje umiddelbart hadde fått.

Nå har du et mindmap over ditt utvalgte tema. Jo fyldigere det er, jo bedre grunnlag eller utgangspunkt har du for de idéene du nå skal i gang med å lage. Kanskje ligger det allerede et par brukbare idéer rett foran deg!

Etter dette er tiden inne for å intensivere jakten og komme i gang med å skape idéer. Det er tid for å ta fatt på noen håndgripelige metoder.

Jakten intensiveres

En god metode for å skape idéer er kombinasjon. Metoden går i all sin enkelhet ut på å kombinere to kjente ting på en ny måte, og derved skape noe nytt.

Titt på mindmap'et ditt. Velg ut noen ord eller tanker og begynn å se på hvordan de kan kombineres. Lek med nye sammenhenger, nye relasjoner. La nye tanker oppstå.

Du kan eventuelt benytte deg av kryssmetoden. Den går ut på å sette to rader opp mot hverandre, for så deretter å kombinere dem. De beste resultatarene oppnås ved å la hver rad representere et emne, hvoretter de to emnene settes opp mot hverandre, slik at det oppstår motspill og kontrast, noe som alltid gjør tingene mer interessante.

Prøv først å kombinere ordene bevisst. Ta de ordene som først trer ut fra massen, og de ordene som det faller deg naturlig å kombinere. Fortsett med de ordene du umiddelbart får lust til å kombinere.

Prøv deretter å kombinere ordene ubevisst. Det gjøres ved at du tilfeldig velger ut de ordene som skal kombineres, for eksempel ved å lukke øynene og i blinde forbinde ord ved hjelp av streker, for så å kombinere dem. Dette er en god metode når du gjerne vil generere mange idéer hurtig.

Angrip fra nye vinkler

En god taktikk er ikke alltid å gripe oppgavene an på samme måte. Forsök i stedet å se saken fra nye vinkler. Forsök for eksempel andre kreative metoder og teknikker enn dem du pleier å bruke.

Prøv for eksempel å lage en metafor. En metafor er et kraftfullt verktøy som både kan brukes til å belyse et problem, og til på en rask og elegant måte å kommunisere en idé. I ett bilde kan du si hva andre ville ha brukt mange ord på.

Nøkkelen til metaforen verden er sammenligning. En metafor kan hjelpe oss med å forstå det ukjente ved å sammenligne det med det kjente, og kan således forklare et problem eller kommunisere en tanke på en klar, enkel og forståelig måte.

Du kan lage en metafor gjennom å sammenligne ditt problem (konsept, produkt eller service) med noe annet. Se på hva de to har felles. Hvilke likheter kan du finne?

[Praksis]

Hvor langt kan du gå med sammenligningen?

Hva du sammenligner problemet ditt med, er opp til deg. Jeg foreslår at du først gjennom «slit» og ved å fokusere på problemet, forsøker å finne ting som er relevante. Du kan deretter med litt hell få et par «off the wall» løsninger gjennom å sammenligne problemet ditt med noe tilfeldig.

Når du går tom for patroner

Når det begynner å bli lengre mellom idéene, er tiden inne for å finne din andre Spørre-Jens. Still spørsmål, massives av spørsmål. Gjerne vanvittige, utfordrende eller irrasjonelle spørsmål. Bruk forskjellige spørreteknikker, så som «Hva om...?» og «Hvorfor ikke...?». Prøv å utfordre reglene og alt som er gitt. Og gi deg selv god tid til å gjøre det.

Fortsatt. Fortsett. Fortsett! Selv om du kanskje allerede nå sitter med en rekke idéer foran deg som du er fornøyd med, er det for tidlig å stoppe. Det gjelder bare å holde stand og strekke seg etter stjernene. Den beste måten å få en god idé på, er å få mange. Hvorfor ikke utprøve noen flere metoder og nye, annerledes innfallsvisikler.

Søk nye jaktmarker
Å få originale idéer er som å jakte på vilt. Hvis du jakter på de samme jaktmarkene om og om igjen, begynner bestanden å tynnes ut. Det blir lengre mellom de store prakteksperimentene, og utbyttet blir mindre og mindre. Felg derfor den kloke jegeren; utvid jaktområdet ditt og søk nye ukjente territorier.

En god metode som provoserer deg til å lete etter idéer der du normalt ikke ville ha lett, er tilfeldig inspirasjon. Tanken bak er enkel: Når du bruker den samme inspirasjonen og metoden gang på gang, får du også de samme løsningene gang på gang. Derfor er det viktig at du velger som skal inspirere deg, bevisst er utvalgt helt tilfeldig.

La tilfellet råde. La det uforutsigelige twinge deg til å tenke annerledes og til å se på problemet ditt på en ny måte. La deg provosere til å få friske assosiasjoner og tenke noe nytt.

Bruk tilfeldig inspirasjon

Definer problemet ditt!

Det er viktig at du har gjort deg helt klart hva problemet ditt er, slik at du vet hva du ser etter når du fokuserer på nye idéer og løsninger.

Velg ut en tilfeldig ting!

Husk at nakkelen til denne metoden er helt bevisst å la seg inspirere, stimulere eller provosere av det tilfeldige, for derved å unngå det sedvanlige. Jo mer overraskende og uventet den tilfeldig utvalgte tingen er, jo bedre. Hvis tingen er for «tett» på problemet, uteblir provokasjonen. Planlegg hvordan du tilfeldig vil velge ut overraskende og uventet inspirasjon, det kan være en morsom prosess i seg selv. Du kan bruke ord, bilder, gjenstander, hva som helst. Bruk verden omkring deg når du søker nye kilder til inspirasjon eller provokasjon (og la nå være med å velge dem du altid velger). Mulighetene er uendelige. Skru på fjernsynet ditt og velg det femte ordet helten sier. Bank på hos naboen og velg det første mobelet du ser.

Løs problemet ditt gjennom bruk av den tilfeldig utvalgte tingen!

Finn sammenhenger mellom den tilfeldig utvalgte tingen og problemet ditt. Hva har de to felles? Hvordan kan de relateres? Hvordan kan den tilfeldig utvalgte tingen løse ditt problem? Gi deg tid. Fokuser tankene. La den tilfeldig utvalgte tingen stimulere fantasien. Lag assosiasjoner. Still spørsmål. La den tilfeldig utvalgte tingen provosere deg til å se problemet ditt fra en ny vinkel. Vær seriøs. Vær useriøs. Vær logisk for deretter å være ulogisk.

Kreativ ammunisjon

Til slutt, bare et lite råd: Lag utklippsbøker! Utklippsbøker er en uvurderlig del av din kreative ammunisjon. Du kan bruke dem som inspirasjonskilde, som et verktoy i den kreative prosessen eller som et oppslagsverk.

Lag videre noen bøker spesielt tilpasset dine egne idéer, tanker og skisser. Skriv alltid idéene dine ned. Det frigjør hjernekapasitet og gir plass til nye idéer og påfunn. Senere vil du finne det ganske underholdende og til tider utrolig fruktbart å gå gjennom gamle idébøker og andre notisbøker.

Inspirasjon og andre fangstmetoder

Deler av denne artikkelen er utdrag fra «Idébogen. Kreative værktøy og metoder til idé- og konseptudvikling», utvalgt og bearbeidet av forfatteren. Idéboken inneholder enda flere fangstmetoder, inspirasjon og andre igangsettere.
God fangst og fornøyelse!